

Budapestre vonatkozó újságcikkek

614

Szerző: P. Gy.

Cím: Főváros száz éve a

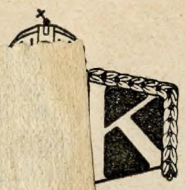
borbély-gyógyítástól az egészségházakig

Forrás: Szabad Szó

1949 I/13.

Hely
Idő 1849/1949
Személy
Helvszám

Szabad Szó
1949 JAN. 13.

A főváros száz éve a borbély-gyógyítástól az egészségházakig

Száz évvel ezelőtt, a szabadságharc idején a főváros még három városból állott: Pestből, Budából és Óbudából. Az igazi város azonban Pest volt 30.000 lakosával. Természetesen, hogy a forradalom városa is Pest volt. Itt kezdődött, itt csapott magasra a szabadságvágy szele a márciusi ifjakban.

Hogy milyen egy város élete, annak hű tükrre közegészségügyi helyzete. A főváros tisztül főorvosa, dr. Bakács Tibor most kiadott könyvében Budapest közegészségügyének száz évről számol be. Mindenekelőtt megmutatja a város közegészségügyi állapotát a 48-as időben. Ekkor Pest a nyu-

gati fővárosokhoz mérten még rendezetlen vidéki városka volt. A városrendezésnek nyoma sincs. Csalornázásról csak beszéltek, vízvezeték néhány gazdagabb magánházban volt. A Dunapart személtételep és vágóhíd. Közegészségügyi védelem ebben az időben egyedül a himlőoltás volt. A járványok, kolera, tifusz minden esztendőben rátörték a lakosságra.

Orvos helyett borbély

Az orvosok szolgálatát túlnyomóan borbélyok végezték. A sebesz műhelyi engedélyek nem ritkán olyanok birtokában voltak, akik még annyit sem értettek az orvostudományhoz, mint a borbélysegédek. Még egy negyedszázad múlva is Pest város területén az orvostudorok száma mindössze 260, patika pedig 16 volt a városban. Tisztai főorvos volt ugyan, ez azonban tisztán hivatalnoki munkát végzett.

Jellemző a város vezetőségének magatartására, hogy az egyik legnagyobb közegészségügyi intézmény építkezésére, a lipótmezei elmeegyházintézet felépítésére a város csak 2000 forintot, némi mész és építőkövet ajánlott fel.

Ebben az időben Pest városának valójában egy kórháza volt, a mai Rókus-kórház.

letés és megdőbentően nagy a csecsemő-halálozás.

A születési arányszám ebben az időben 15-17 ezrelék, a halálozás 24-27 ezrelék. A munkáslakta kerületekben 100 csecsemő közül átlagban 30 egyéves kora előtt elpusztul a rossz lakásviszonyok és a nyomor következtében.

A tudóvész is ijesztő mértékben terjed a pinceműhelyek, tömegszállások, a döglletes levegőjű gyárak, a lakászsora és a növekvő élelmiszer drágaság következtében a halál mind sűrűbb rendet vág a munkabérükből élők soraiban.

A körutak immár fényárban úsznak. A pompázó üzletsorok dús kirakatai, a paloták hivalkodó homlokzatai jólétet hitetnek el a

felületes szemlélővel, de a csillogás mögött megdőbentő a nyomor.

Már sűrűsödnek az első világháború felhői.

1904 és 1918 között a halálozás állandóan nagyobb, mint a születési számaránnyal szemben a halálozás 30,8 ezrelék. Pedig a csataterek messze voltak a fővárostól. A háború után egész Európában a már megszületett Szovjetuniót kivéve, a reakció győz. Ettől kezdve negyedszázadon át a Horthy-fasizmus jegyében alakul a főváros közegészségügyi helyzete is. A szüle-

tések száma állandóan kisebb a halálozásoknál.

Az 1929-el kezdődő gazdasági válságtól egész a fasizmus bukásáig a halál az úr a születések felett. 1944. év végén a főváros is hadművelleti területté lesz. A 16,2 ezrelék szüléssel szemben a halálozás majdnem 50 ezrelékig emelkedik.

Az 1900-tól 1945-ig terjedő idő a hanyatlás korszaka volt Budapest közegészségügyi fejlődésének útján. A mélypontot a Horthy-uralom és a fasizmus jelzi.

A még füstölgő romokon már megindul a demokrácia újjáépítése. A feltételek az újjáépítésre megdőbentően kedvezőtlenek. A lakóházak 40 százaléka elpusztult, vagy megsérült. A lakosság a hosszas nélkülözések következtében legyengült, eltetvesedett. Az ipar romokban, a gyógyszerellátás úyszólván semmi. Mindezek ellenére a főváros egészségügyi helyzete megújodott.

A felszabadulástól mostanáig terjedő rövid idő alatt többet fejlődött a főváros közegészségügyi állapota, mint a szabadságharctól a felszabadulásig. A főváros egészségügyi politikájának tengelyében a kerületi egészségházak kerültek

Ezek a multban teljesen ismeretlenek voltak. Ezekkel az intézetekkel a demokrácia olyan egészségügyi ellátás alapjait rakta le, amely egyben szolgálja a megelőzést és a gyógyítást. A járványelhárítás terén a százazatokra kiterjedő tömegoltások, a szűrővizsgálatok eddig nem alkalmazott méretei azok a mérőföldkövek, amelyek a demokrácia közegészségügyi útját szegélyezik. Ez mutatkozik a statisztikai adatokban is. Így pl. 1948. első felének átlagában 16,5 ezrelék születésre 9,9 ezrelék halálozás jut.

A multban a város proletárnegyedeivel nem törődött a népelles uralom. A demokrácia azonban éppen ezekben a kerületekben tett olyan egészségvédelmi intézkedéseket, melyeknek jótékony hatása máris érezhető.

Hatalmas anyag van ebben az aránylag nem nagy könyvben és a statisztikai táblázatok, adatok nemcsak a főváros, hanem nagyjából az egész ország szociális és egészségügyi helyzetét is megmutatják.

Dr. Bakács Tibor, fővárosunk tisztai főorvosa hasznos és érdemes munkát végzett, amikor megírta ezt a könyvet.

E. Gy.

Nyomortanyák

Pest, Buda és Óbuda egyesítése 1873-ban történt. Ekkor a fő-

folytatás
↓

város lakosainak száma körülbelül 300.000. Kezd kibontakozni a kapitalizmus. A kiegyezés után a szabadverseny, a liberalizmus hirtelen lendületbe hozza a főváros fejlődését. Hatalmas gyárak épülnek és a kapitalizmusnak bér munkásokra van szüksége. A falvakból megindul az áramlás a fővárosba. Az *agrárproletárok* tízezrei özönlenek ide, hogy munkát találjanak. Új városnegyedek keletkeznek és a bérpaloták hivalkodó homlokzata mögött tízezerrel zsúfolódnak össze az új lakók.

Dühöng a házbérúzsora, a dolgozók egészségügyi és szociális viszonyai egyre romlanak. Emelkedik a halálozás, kevesebb a szü-